

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus XXII. De modis acquirendi rerum dominium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

cioribus : exponere autem aliquem primum in acie, in qua videtur certò occidendus, per se loquendo principi licitum est, cum unus ex militibus debeat esse primus; dico per se, nam si hoc fiat ex privata vindicta, uti videtur hic fieri, est homicidium, si fiat ob commissum crimen ad vindictam publicam, est actus justitiæ vindicativæ.

C A S U S XXII.

De modis acquirendi rerum dominium.

Bartholus querit. 1. Quot modis res acquirantur. 2. Quid de animalibus mansuetis custodiam egressis. 3. Sylvestribus. 4. Apibus, columbis. 5. Piscibus. 6. An venatio sit prohibita clericis. 7. An Princeps possit eam prohibere omnibus. 8. An tunc debeat stare pro damno per feras causato. 9. Quid de venantibus contra prohibitionem. 10. Quid si unus feram vulneravit. 11. Quid de gemmis & lapillis in littore, mari vel flumine. 12. Fodinis. 13. Sylvis, pascuis. 14. Rebus derelictis. 15. 16. 17. 18. Thesauris. 19. Quid de accessione per nativitatem, alluvionem, &c. 20. Per industriam. 21. Mixtionem, confusionem? Pro resolut.

1. QUÆR. I. Quot modis acquiri possit rerum temporalium dominium?

R. Variis. 1. Per contractum dominii translativum, donationem, emptionem, mutuum, &c. De quibus suo loco. 2. Per præscriptionem, de qua Cas. seq. 3. Per inventionem, de qua

Cas.

Cal. 45. n. 8. & inf. n. 17. 4. Per accessionem.
5. Per occupationem, de quibus in præfenti. Est autem occupatio rei vacantis vel derelictæ corporalis apprehensio cum animo eam habendi ut suam. Res *vacantes* dicuntur, quæ nullum habuerunt Dominum; harum aliquæ sunt animatæ, ut feræ in sylvis, pisces in aquis, aves in aëre, quæ acquiruntur venatione & piscatione; aliæ sunt inanimatæ, ut gemmæ, lapilli in littore maris vel fluminum. Res *derelictæ* vocantur, quæ Dominum habuerunt, sed habere desierunt, ut missilia principum, thesauri dudum reconditi, &c.

QUÆR. II. Quid circa occupationem animalium in genere? 2.

1. Sequentia 1. Animalia mansueta & domestica, quæ ex natura sua non sylvescunt, ut bos, ovis, canis, gallina, etsi custodiam Domini sui longius egressa fuerint, non amittunt priorem Dominum; sed ubicunque reperta vel etiam ab incendio, naufragio, vel lupo erepta Domino sunt restituenda.

2. Animalia sylvestria fera, vaga, fiunt primo occupantis, ut ursi, cervi, apri, lepores, cuniculi, aves, &c. L. 1. ff. de acq. possess. Manentque sub ejus dominio, quamdiu in custodia coërcentur, aded ut omnis, qui illa quovis modo è custodia extrahit, furtum committat cum onere ea Domino restituendi; si verò è custodia emissa vel profuga consuetudinem redeundi amiserint (quod tunc censetur fieri, si ter vel quater non redierunt, nec facile recipi possunt) tunc tanquam sylvestria & communia iterum à quovis occupari possunt, quod idem dicendum est de apibus, si extra conspectum Do- 4.
mini

mini avolantes facile recipi non possunt §. *apum* instit. De rerum divis. item de columbis, si columbarium per aliquot dies deseruerint; quocirca tamen attendenda est locorum consuetudo. Difficultas hic est, an liceat columbas meliori escâ propositâ vel aliis artificiis ex alieno columbario allicere, ut consuetudinem redeundi amittant; suppono etiam columbaria seclusâ lege specialiter prohibente esse licita, ut probat *Molin. dis. 48. R.* Id per se non licere, præsertim si accedat fraus, ut si alliciantur proposito semine odorifero vel aliis illecebris; nam quamvis animalia consuetudine redeundi amissâ fiant primò occupantis, quamdiu tamen consuetudinem illam retinent, non licet ea allicere ad consuetudinem deserendam, sicut non licet ea irritare, ut ruptâ custodiâ fugiant *Lugo d. 6. n. 43.* Si tamen absit fraus, & columbæ suâ sponte ad alium redire desinant & tuis ob meliorem escam commaneant, meritò te saltem ob communem consensum & consuetudinem excusant *Sylvius 2. 2. q. 66. a. 2. Less. c. 6. dub. 6. n. 28.*

5. 3. Si custodia ferarum magnæ sit vastitatis, & magis constituta ex natura loci, quam hominum industria, ut cervi in magnis saltibus, pisces in stagnis & lacubus, ita ut captura existat difficilis & dubia, adhuc retinent naturalem libertatem, ideòque fiunt primò occupantis *Covarruv. Molin. Laym. c. 3. t. 1. c. 5. n. 12.*

6. QUÆR. III. Quid circa venationem?

R. Sequentia. I. Venari per se licitum est, prohibetur tamen clericis c. 1. & 2. *de clerico venatore* & in *Trid. sess. 24. c. 12. de reform.* Et adhuc magis religiosi per Clem. I. §. *porro.* hæcque prohibitio non intelligitur de venatione
quie-

quieta, minimè tumultuosa, cum retibus, laqueis & paucis canibus, sed de ea, quæ fit cum clamore, armorum equorumque strepitu. *Casrop. Laym. n. 15. Lug. n. 51. Spor. t. 6. c. 1. n. 156. Metzger t. 11. d. 27. a. 1. n. 6.* Imò Clericum ex capite venationis secluso scandalo non facile esse damnandum mortalis docet *Molina d. 44.* Et pœna suspensionis in Clericos venatores per Concilium Aurelianense lata vel est usu abrogata, vel non arguit culpam gravem, cum tantum sit ferendæ sententiæ.

2. Possunt quidem Principes in locis publicis 7. sibi venationem reservare & aliis prohibere etiam ob solam recreationem, quia Princeps pro bono publico laborat, ideoque dignum est, ut ei recreationes congruæ ex publico retribuatur. *Less. h. t. 4. de just. q. 6. a. 4.* Omnem tamen venationem in omnibus sui principatus locis prohibere, nimis est durum, nec in jure, nec sufficienti ratione fundatum; nam ad illorum recreationem sufficit, quod quædam loca illis reserventur, *Sylv. l. c.* tenenturque Princeps damna, 8. quæ feræ ob prohibitionem multiplicatæ vicinis agris vel pratis inferunt, resarcire, nisi Domini prædiorum ex contractu oneroso vel gratis consenserint. *Molin. d. 27.* Ubi explicat modum restituendi & obligationem, quam Confessarii Principum habent negandi eis absolutionem, quamdiu efficax remedium adhibere nolunt; neque justa est prohibentium excusatio, quod forsitan permittant ferarum occisionem, quoties in alienos agros irruperint, quia non tantum tenentur hoc permittere, sed etiam operam dare, ne subditi ex ferarum multitudine damnum patiantur, *Covarr. ad reg. peccatum p.*

258. *Sylvius a. 2.* Simili modo peccant, & restituere tenentur, qui ad venandum egressi per suos famulos, equos vel canes damna inferunt alienis segetibus, prædiis, &c. *Navarr. c. 17. n. 125. Angel. Sylvest. V. Venatio.*

9 3. Qui tempore indebito, v. g. quando ferae sunt prægnantes, aut in fundo alieno contra prohibitionem Principis venantur, feras, quas capiunt, suas faciunt, nisi locus sit circumseptus, quia manent communes; peccant tamen, sed plerumque tantum venialiter, nisi grave damnum inferant, segetes conculcando, tobolem ferarum extinguendo vel abigendo, hæc enim ratione multum nocent, non autem, quod capiant aliquas feras magni valoris, cum illæ ante captum non spectent ad Dominium fundi vel aliquem alium, sed sint nullius, *Sylv. l. c.* transgressores justè puniri possunt, rarò tamen pœnâ corporali vel capitali, nisi damnum illatum esset valde grave vel cum contumacia aut quasi contemptu continuatum.

10 4. Fera lethaliter vulnerata ab uno, ità ut moraliter effugere non possit, non est capientis, sed ejus, qui vulneravit & insequitur, qui eam jam moraliter cepit, & ità habet praxis, si vulnus non est lethale, aut percussor deposuit animum eam insequendi, fit capientis: si fera à duobus est vulnerata, dubitatur autem, an ex primo vulnere erat moritura, dividenda est; si tuo laqueo irretita certò evasisset, nisi alius tenuisset, tota est tenentis, in dubio iterum est dividenda; *Lugo, Sporer L. c.* Si fera capta in continenti effugiat, fit primò capientis, quia capiens nondum videtur habuisse stabile ejus dominium; si verò fuerit ad tempus reclusa, & Dominus fugien-

grien-

gientem persequatur cum spe eam denuò apprehendendi, & tertius eam occidendo vel capiendò præveniat; fera non fit secundò capientis, sed retinet priorem Dominum; sicut apes, quamdiu extra conspectum Domini non avolârunt, ab alieno usucapi nequeunt.

QUÆR. IV. Qualiter per occupationem acquirantur res inanimatæ? 11

R. 1. Lapilli, gemmæ, uniones, conchilia in mari vel flumine reperta fiunt primò occupantis, ff. de rerum divis. §. lapilli, dico occupantis, non videntis; nam, si unus gemmam primò videat, alter verò priùs apprehendat, erit apprehendentis, non autem videntis, idem est de insula in mari reperta nunquam inhabitata vel dudum deserta.

2. Fodinæ lapidum, cretæ, arenæ, salis, carbonum tanquam pars vel fructus fundi pertinent ad fundi Dominum, idem de jure antiquo valebat de venis metallorum, argenti, auri, &c. modò solent eas Principes sibi reservare in usus publicos, ità tamen, ut Domino fundi compensetur damnum, quod infertur loco. Less. Laym. sup. Lugon. 106. 12

3. Sylvæ vel pascua, si sint sub certo dominio sive alicujus privati, sive totius communitatis, absque crimine furti & obligatione restitutionis ab aliis occupari vel defructuari non possunt, quoad ligna arida tamen Domini non solent esse graviter inviti maximè respectu pauperum, Sylv. l. c. si subditi in sylvis ad suum pagum vel communitatem spectantibus contra prohibitionem ligna cedant ad usus sibi suæque familiae necessarios, modò non faciant magnam stragem. 13

Q non

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

non peccant graviter, neque ad restitutionem obligantur, quia sunt pars communitatis dominium habentis, & ejusmodi leges respectu subditorum plerumque sunt merè pœnales. *Salonius ad q. 62. a. 3. Tolet. l. 5. c. 20. Less. Azor p. 3. l. 5. c. 17.* Econtra cædentes ligna vel depascentes pascua communitatis alienæ peccant mortaliter, nisi & alii eorum sylvis & pascuis communibus utantur, damnùmque mutuò compensent, vel ex praxi constet vicinos contentos esse solâ multâ transgressoribus imponi solitâ. *Salon. Rodrig. p. 1. c. 38. Molin. Azor, Vasq. Laym. l. c.* si Respublica sylvam vel pascuum commune alicui elocavit, subditi non possunt absque furto ligna cædere, vel pascuis uti, quia locatarius jus acquisivit, ideòque est rationabiliter invitus.

14. QUÆR. V. Quid circa res derelictas & thesauros?

R. 1mò: *Res derelictæ* vocantur, quas Dominus non ampliùs vult esse è numero rerum suarum, nec curat eas recuperare, etsi facilè possit, unde patet res metu naufragii vel incendii ejectas, vel ex tali periculo ereptas non esse derelictas, nec fieri primò occupantis, *l. navigia Cod. de furtis*, quia Dominus ideò non abjicit, quòd habere nolit, sed ut evadat periculum, vellérque recipere, si posset, & si bona naufraga sint Christianorum, occupantes sub excommunicatione reservata in Bulla Cœnæ ea restituere tenentur, nisi procul à fluctibus abrepta Dominus sciens, ubi sint, ea recipere non curet, vel tanta sit temporis longinquitas, ex quo perditæ sunt, ut Dominus vel ejus hæredes non possint ea moraliter recognoscere, nec aliquis sit,

sit,

fit, qui sciat ad ipsos pertinere, tunc enim vere censentur derelictæ. *Sporer n. 167. La Croix. L. 3. p. 2. n. 90.*

R. II. Circa thesaurum tenenda sunt sequentia. 1. *Thesaurus in jure definitur: vetus pecunia vel similis rei depositio, cujus non extat memoria, sive in terra, muro, arbore, sive alibi reconditus fuerit; si extet rei memoria, vel Dominus, aut ejus hæredes cognosci possint, non est propriè thesaurus, nec est inventoris, sed Domino vel ejus hæredibus restitui debet; unde patet, quid dicendum sit, si emisti vas tabaci, saccum lanæ hostibus ereptum, in quo invenis aurum vel aliud pretiosum, si Dominus omninò ignoratur, ipsâ inventione acquiris tibi thesaurum, nec quidquam teneris venditori restituere, quia invenisti in re tua, nec venditor fuit Dominus thesauri, nec eum tibi vendidit, utpote sibi ignotum, sed lanam tantùm, cujus pars non est thesaurus latens, ideòque, si non à te, sed ab alio in tua lana reperiretur ex media parte foret inventoris: Econtra, si scire possis, quis aurum in lana deposuerit, non sis Dominus auri, quia non est thesaurus, sed res aliena tibi per errorem tradita. Nec obstat: quòd ignorans latere aurum per triennium bonâ fide saccum habueris, quia ignorans non possidet, per consequens nec præscribit, vid. *Cal. 55. a. n. 9.* ubi dicam, quòd sciens latere in alieno agro vel sacco thesaurum, illum absque injuria pretio ordinario emere possit.*

2. *Thesaurus sive casu, sive ex proposito re-* 160
pertus in fundo quoad dominium utile & directum proprio, totus est inventoris, nisi sit re-
peritus arte magicâ, vel à legibus reprobata, tunc

Q 2

enim

enim post, & non ante sententiam iudicis cedit
fisco *L. 10. C. Tit. 15. Sylvius q. 66. a. 5. Lugo,*
Sporer L. c.

3. Thesaurus casu repertus in fundo alieno
ex media parte debetur Domino fundi, & qui-
dem ante sententiam, quia hæc constitutio non
est in pœnam, sed ex æquitate naturali; studio
quæsitus & inventus cum consensu Domini to-
tus est inventoris, sine consensu vel cum con-
sensu fraudulenter obtento repertus totus debe-
tur Domino *L. nemo C. de Thesaur.* quia tamen
lex quoad illam medietatem est pœnalis, integer
thesaurus non debetur Domino, nisi post sen-
tentiam iudicis. *Sylv. R. bell. Less. Laym. sup.*

17. 4. Si penes unum est dominium fundi di-
ctum, penes alium dominium utile, ut in feudo,
emphyteusi, &c. tunc thesaurus à 3tio aliquo in
tali fundo absque dominorum consensu quæsitus
& inventus ex æquo inter utrumque Dominum
dividendus est; si unus ex partialibus Dominis
thesaurum invenit, tunc dimidium totius ad in-
ventorem pertinet non minus, quam si extraneus
casu invenisset, alterum dimidium iterum divi-
dendum erit inter utrumque usufructuarium sci-
licet & proprietarium. *Sporer n. 173.* excipiunt
tamen *Rebel. Molin. Metzger hic art. 2. n. 7.* me-
rum usufructuarium, quia thesaurus non est
fructus fundi, multò magis excipiendus, qui
fundum in locationem, commodatum vel pi-
gnus accepit, ita ut illi non plùs debeat de
thesauro, quam illi, qui in fundo planè alie-
no thesaurum cum vel sine consensu Domini
reperit.

18. 5. Thesaurus casu inventus in loco publico sub
nullius proprietate constituto, etsi sit sub domi-
nio

nio

nō jurisdictionis, ut Ecclesia, cœmeterium, forum, viæ publicæ, flumina, totus est inventor; si ex industria sit inventus, aut locus publicus speciali jure proprietatis spectet ad Principem vel Magistratum, tunc dimidia pars erit Fisci vel Ecclesiæ. *Inst. §. de rerum divis. Covarr. Bald. Less. Sylv. Sporer. l. c.*

QUÆR. VI. Quid & quotuplex sit accessio, 19.
& qualiter per eam acquiratur dominium? R.
Accessio est jus, quo res aliqua ideo fit tua, quia rei tuæ tanquam præsuppositæ & principaliori accedit. Alia est naturalis, alia industrialis.

*Accessio naturalis fit primò per nativitatem, sic Dominus ancillæ fit Dominus prolis, etsi pater sit liber, partus enim sequitur ventrem, Dominus pecoris fit Dominus fœtuum, Dominus fundi fit Dominus arborum, quæ in illo crescunt, nam accessorium sequitur principale. *reg. jur. 42. in 6.**

2. Fit per *alluvionem*, alluvio autem est incrementum, quod alluente flumine uni prædio demitur, & alteri adjicitur, quod, si fiat latenter & quasi insensibiliter, dicitur *alluvio latens*, & pertinet ad eum, cujus fundo adjicitur; si avulsio fiat per manifestum fluminis impetum, dicitur incrementum *patens*, v. g. vis fluminis partem (intellige notabilem) de tuo prædio detrahit, & meo attulit, palàm est eam tuam permanere, nisi longiore tempore fundo meo adhæserit, arborésque, quas secum traxit, in meo fundo radices egerint, ex eo tempore censetur meo fundo acquisita. *L. adeo §. planè :: de acq. rer. dom.* Si nata fuerit insula, vel flumen alveum mutet, alveus relictus, aut nova insula accedit prædiis vicinioribus, nata in medio flumine fit com-

munis iis, qui ab utraque parte fluminis prope ripam prædia possident, ut *L. adeo & §. præterea de rerum divis.*

20. R. II. Accessio industrialis fit per plantationem, inædificationem, intexturam, scriptio- nem, pictionem, quò etiam reducitur specifi- catio, mixtio secundùm sequentes explicationes.

1. Quidquid ædificatur, feritur, plantatur, postquam radices egit, cedit solo utpote princi- paliori. *Instit. de rerum divis.* Unde, si ædificasti in alieno fundo, Dominus fundi fit Dominus ædificii, & quidem, si id fecisti scienter, in foro externo nihil repetere potes, etiamsi domus diruatur, si bonâ fidè egisti, tenetur Dominus pretium materiæ & operarum solvere. *L. adeo ff. de acq. rer. dom.* si ex alienis lignis in proprio fundo ædificasti, sis Dominus ædificii, sed ex jure civili cogi potes ad ligna in duplum vel tri- plum solvenda, & si domus dissolvatur, teneris ligna reddere in specie.

2. Si annulo tuo accedat gemma, pes vel ansa poculo, Dominus principalis fit Dominus accessorii, etsi hoc fortè sit pretiosius. *L. 23. §. 2. ff. de rerum vindicat.* si tamen accessorium sine detrimento separari possit. *Spor. Lug. 160.* docent non transferri dominium; olim scriptura char- tæ cedebat per §. littera *instit. de rerum divis.* nunc verò, quia charta est vilis pretii, cedit Scri- pturæ sicut & tabula, colorque picturæ.

21. 3. Specificatio est inductio novæ speciei in rem aliquam, ita ut in commercio humano fiat alia res v. g. ex lana pannus, ex frumento farina, secùs si tantùm ex lana alba fiat nigra, ex spicis excutiatur frumentum, quia manet eadem res; ut specificatio transferat dominium, requiritur pri-

pri-

primò bona fides, quia *L. 12. §. ad exhibend.* dicitur, quòd scienter faciens ex meis olivis oleum vel ex meis uvis vinum non fiat Dominus olei vel vini, ideo utique, quia id facit scienter, hoc est, malâ fide. *Hannold. t. 5. n. 107. La Croix n. 127.* contra Bachovium, Wesenbecium. Deinde requiritur, ut materia ad priorem speciem reduci non possit, v. g. ex alieno frumento fecisti panem vel cerevisiam, ex alienis uvis vinum, ex alieno corio calceos, ex vino acetum, ex quercu asseres, sis Dominus panis, cerevisiæ, vini, &c. ita tamen, ut tenearis Domino rei satisfacere, in quantum ex ejus re factus es ditior; Econtra si materia aliena ad priorem formam reduci possit, non transfertur dominium, v. g. ex meo argento fecisti poculum, ex meis asseribus navim, non sis Dominus poculi vel navis, quia poculum potest iterum in argentum conflari, navis in asseres dissolvi.

4to: *Mixtio*, quâ res solidæ miscentur, v. g. pecunia cum pecunia, triticum cum tritico, vel *confusio*, quâ confunduntur res liquidæ, oleum cum oleo, vinum cum vino, tunc tantum transferunt dominium, si tuæ rei potiori vel notabili (ut meritò requirit *Lugo. n. 166.*) bonâ vel malâ fide indiscernibiliter admisceas alienam tacito saltem animo eam tibi acquirendi, & quidem, si id facias bonâ fide, solum teneris restituere Domino, in quantum ex permixtione factus es ditior; si malâ fide, teneris ad rem & omne damnum emergens, si mixtio facta est casu vel mutuo consensu, vel ita, ut res mixtæ discerni & separari possint, nulla fit dominii translatio, sed singulis competit actio in rem, arbitrio judicis discernenda. *Instit. de rerum divis.* Idem est, si

rem alienam misceas tuæ cum animo non acquirendi dominium, ut si frumentum tuæ custodiæ commissum, ut melius conservetur, misceas tuo.
Lug. Sporr. L. c.

C A S U S X X I I I .

De modo acquirendi dominium
per præscriptionem.

Civitus ex hereditate, donatione, emptione
et varia bona et jura possidet, querit, an titulo
præscriptionis in conscientia retinere possit. 1. 2. 3.
Res sacras, sus decimandi et immunitatem à de-
cimis. 4. Res communes, publicas. 5. Furtivas
apud defunctum depositas. 6. Quid de actibus me-
ra facultatis. 7. Aut de jure redimendi pignus
vel rem venditam. 8. De obligatione obedientiæ.
9. Quid si scivit vel dubitavit, an res esset alie-
na, vel retinuit rem animo inquirendi, vel adhuc
dubitat factà inquisitione. 10. 11. Quid si ante-
cessor bonâ fide possedit, vel de hoc sit dubium. 12.
Quid si habeat malam fidem respectu proprietatis,
non respectu ususfructus, aut ab initio habeat ma-
lam, ex post bonam fidem, vel e contra. 13. Quid
de servitute rustica et urbana. 14. Quid de debi-
to personali ex mutuo vel empto. 15. Quid si in-
tervenit error juris, v. g. 40. annis bonâ fide pos-
sedit bona Ecclesie sine consensu Capituli emptâ. 16.
Qualiter noceat vel prosit bona aut mala fides an-
tecessoris. 17. 18. 19. 20. Quid si desit titulus.
21. 22. Aut possessio civilis, vel naturalis, vel
non possit probari possessio intermedia. 23. Quid de
tempore possessionis mobilium et immobilium re-

rum